

SXEDIO-B.37

31.10.88: (Μέρος 3): ΕΞΗ ΜΗΝΕΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΠΡΟΩΘΗΣΑΝ ΣΤΑ ΔΥΤΙΚΑ ΠΑΡΑΛΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΔΥΑΜΕΙΣ ΠΟΥ ΑΡΧΙΣΑΝ ΑΜΦΙΒΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕ ΣΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ, Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΗΣ ΧΟΥΝΤΙΚΗΣ ΚΥΠ. Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΕΙ ΑΠΟΛΥΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΝΑ ΑΠΟΣΤΕΙΛΕΙ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΦΑΙΔΩΝΑ ΓΚΙΖΙΚΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε: Το πέμπτο κεφάλαιο (Ε) του πορίσματος της Εξεταστικής Επιτροπής της Βουλής των Ελλήνων για τον φάκελο της Κύπρου σύμφωνα με τα πρακτικά της Βουλής των Ελλήνων (Το Κυπριακό στη Βουλή των Ελλήνων, τόμος Δ **1974-1989**, συλλογή των κειμένων και επιμέλεια από τον επιστημονικό συνεργάτη της διευθύνσεως επιστημονικών μελετών της Βουλής Τριαντάφυλλο Γεροζήση) αναλύονται τα ακόλουθα θέματα:

1. Σχέδια βίαιης ανατροπής του Μακαρίου (απόπειρες δολοφονίας του κλπ).

2. Σχέσεις Μακαρίου- Εθνοφρουράς και Μακαρίου-ΕΟΚΑ Β.

Κλοπές όπλων από τις αποθήκες οπλισμού της Εθνοφρουράς.

Δράστες και προορισμός κλοπιμαίων όπλων.

Ενταση σχέσεων Μακαρίου- ΕΟΚΑ Β.

Αναφέρεται στη έκθεση:

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Τα τραγικά γεγονότα του Ιούλη του **1974** δεν έπεισαν "ως κεραυνός εν αιθρία" ούτε αποτέλεσαν τον πρώτο κρίκο στην μεγάλη αλυσίδα των όσων συνθέτουν τη Κυπριακή τραγωδία, την οποία έχουμε ως αποστολή να ερευνήσουμε.

Χρόνια πριν από τη συντέλεση αυτών των

γεγονότων (τον Ιούλη του 74) διάφοροι ένστολοι και μη, εδώ και στην Κύπρο, επηρεασμένοι από την αντίληψη, που μεθοδικά καλλιεργούσαν διάφορες ξένες υπηρεσίες (των ΗΠΑ, του NATO κλπ) ότι ο Μακάριος εχθρευόταν φανατικά το NATO και τις χώρες του και ότι αποτελούσε τον Κάστρο της Μεσογείου ύφαιναν χωρίς συναίσθησιν ευθύνης στον αργαλειό της δικής τους ανώμαλης νοοτροπίας τη πρόκληση δολερής διχόνοιας ανάμεσα στο Ελληνοκυπριακό στοιχείο του πληθυσμού της νήσου, καθώς και στους Έλληνες αξιωματικούς που υπηρετούσαν στην Κυπριακή Εθνοφρουρά και στην ΕΛΔΥΚ και εμφυσούσαν όσο και όπου μπορούσαν ένα αληθινά θανάσιμο μίσος και τα του νόμιμα εκλεγμένου προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου.

Δεν έγινε κατορθωτό να διακριβωθεί ακριβώς ο ειδικότερος χρόνος κατά τον οποίο άρχισε ούτε από ποιους άρχισε αυτή η κατά του Μακαρίου σκληρή και ανελέητη εκστρατεία.

Είναι όμως βέβαιο:

1. Οτι αυτή η εκστρατεία εντάθηκε αμέσως μετά την υπογραφή των συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου και την ανακήρυξη με βάση αυτές τις συμφωνίες της Κυπριακής ανεξαρτησίας, και

2. Οτι οι επίορκοι αξιωματικοί που πραγματοποίησαν εδώ στην Ελλάδα το δικό τους πραξικόπημα της 21ης 4 1967 ανήκαν στην κατηγορία εκείνων που συγκροτημένοι αρκετό χρόνο πριν από τη βίαιη "επικράτηση τους" σ' ένα είδος σκοτεινού παρακράτους, ήταν βαθεία ποτισμένοι από αντιμακαριακά αισθήματα μίσους, τα οποία μπλεγμένα μέσα τους και με τον ολοκληρωτικό -φασιστικό "ιδεολογικό τους" προσανατολισμό, αλλά και με τον εθελοδοουλισμό τους προς τις πράξεις ξένων κυβερνήσεων και του NATO, τους παρωθούσαν να βρουν και να επιλέξουν τον κρίσιμο χρόνο και τις κατάλληλες ευκαιρίες και συνεργασίες για να προβούν σε φυσική εξόντωση, πάντως δε σε αναγκαστική εξαφάνιση από την πολιτική σκηνή του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου.

1. ΣΧΕΔΙΑ ΒΙΑΙΗΣ ΑΝΑΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ

Στα πλαίσια αυτής της εκστρατείας μίσους κατά του Μακαρίου σημειώθηκε κατά το διάστημα από την αποχώρηση της Ελληνικής Μεραρχίας (Δεκέμβρης 67 Γεννάρης 68) μέχρι την άνοιξη του 1974 σωφρεία απαράδεκτων, αλλά και εγκληματικών πράξεων που αποτελούσαν οργανωμένες συνωμοσίες και σκευωρίες σε βάρος του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου.

Ενδεικτικά σημειώνουμε ως πιο σημαντικές, τις ακόλουθες πράξεις:

1. Την ένοπλη επίθεση, που έγινε το Μάρτη του '70 μέσα στη Λευκωσία, κατά του ελικοπτέρου, το οποίο με πιλότο τον αληθινά ηρωικό επισημηναγό Ζαχαρία Παπαδογιάννη, είχε επιβάτη το Μακάριο.

Πρόκειται καθαρά για μια στυγερή απόπειρα ανθρωποκτονίας.

2. Τη μυστική άφιξη στην Κύπρο του στρατηγού Γρίβα (1971) και την ανάληψη απ' αυτόν της ηγεσίας της ΕΟΚΑ Β.

3. Την εντολή- έντονη και απειλητική υπόδειξη της χούντας προς το Μακάριο (Γενάρης 72) να αποχωρήσει από την προεδρία της Δημοκρατίας και από την ενεργό πολιτική.

Είχε τότε ο Μακάριος κάνει εισαγωγή τσεχοσλοβακικών όπλων, το πράγμα δε αυτό είχε προκαλέσει "την οργή και μήνι της χούντας" και είχε δημιουργήσει στην περίοδο Γενάρη- Αυγούστου 72 "φοβερή κρίση" στις σχέσεις Μακαρίου- χούντας (κατάθεση της 9.12.86 κ. Ευστ. Λαγάκου).

4. Το ετοιμαζόμενο την ίδια περίπου εποχή (Φλεβάρης 72) πραξικόπημα με πρωταγωνιστές τους Παύλο Παπαδάκη, Διοικητή τότε της ΕΛΔΥΚ και κουμπάρο του Ιωαννίδη, Ανδρέα Κονδύλη κλπ.

5. Το σχέδιο δολοφονικής επίθεσης εναντίον του Μακαρίου κοντά στον Άγιο Σέργιο τον Οκτώβρη του 73.

6. Η επίσημη προσπάθεια των γνωστών τριών Μητροπολιτών (Κυρηναίας, Κιτίου και Πάφου) που ενεργώντας -μέχρι περίπου τα μέσα του **73-** με τη έγκριση και τις ευλογίες της χούντας επεδίωκαν τον εξαναγκασμό του Μακαρίου σε παραίτηση από την "κοσμική εξουσία".

7. Την σύγκληση από μέρους των ιδίων Μητροπολιτών αντικανονικής συνόδου αρχιερέων με μοναδικό σκοπό και στόχο την καθαίρεση του Μακαρίου.

8. Την όλη δράση της ΕΟΚΑ Β.

II. ΕΟΚΑ Β. Σχέσεις της με Εθνοφρουρά. Σχέσεις Μακαρίου- ΕΟΚΑ Β

Η οργάνωση αυτή που ήθελε να εμφανίζεται ως σύχθεια και ως διάδοχος της ηρωικής ΕΟΚΑ, διέθετε διοικητές ενόπλων δυνάμεων, τομεάρχες κλπ (δέστε σελ **19,20,57** της από **22.1.87** κατάθεσης του Αντιστρατήγου ε.α. Καρούσου) καθώς και όπλα γενικότερα δε ήταν συγκροτημένη με μορφή παραστρατιωτικής οργάνωσης και είχε αποδεχθεί τρόπους και μεθόδους δράσης τρομοκρατικών οργανώσεων.

Κοινό μυστικό αποτελούσε η ανάμειξη στελεχών της σε όλες τις απαράδεκτες και εγκληματικές ενέργειες κατά του Μακαρίου (κατάθεση Ευταθίου Λαγάκου της **9.12.86** σελ.**69**) που βέβαια δεν είχαν καμία σχέση με το αίτημα της "ένωσης" που όπως διακήρυττε, την ενέπνεε.

Το πιο σημαντικό όμως στη δράση αυτής της οργάνωσης είναι ότι βρίσκονταν σε συνεχή επαφή και συνεργασία με αξιωματικούς και στελέχη της κυπριακής Εθνοφρουράς.

Ιδιαίτερα ισχυροί έγιναν οι δεσμοί της ΕΟΚΑ Β με δυνάμεις και στελέχη της Εθνοφρουράς, μετά το θάνατο του στρατηγού Γρίβα (Γενάρης **74**) και φυσικά μετά την πολύ σύντομη άλλωστε περίοδο αρχηγίας του ήδη Αντιστρατήγου ε.α. Καρούσου.

Τον έλεγχο της ΕΟΚΑ Β είχα πλέον αναλάβει κατ'ευθείαν το στρατιωτικό καθεστώς των Αθηνών (κατάθεση της **9.12.86** του πρέσβη μας κ. Ευστ. Λαγάκου σελ **61**).

Πιο συγκεκριμένα:

Το Φλεβάρη του **74** σημειώθηκαν δυο κλοπές όπλων και αποθήκες οπλισμού της Εθνοφρουράς στην πάφο και στην Αμμόχωστο. Δράστες ήταν **3-4** κύπριοι στρατιώτες και **2-3** δόκιμοι αξιωματικοί που ήταν οργανωμένοι στην ΕΟΚΑ Β (κατάθεση **3.7.86** αντιστρατήγου Αρχηγού ΓΕΕΦ κ. Ντενίση σελ. **96**).

Το Μάη του **74** κλάπηκε από το στρατόπεδο της Γεροσκήπου της Εθνοφρουράς ΟΛΟΣ ο οπλισμός και δεν υπήρχε αμφιβολία ότι ήταν σκηνοθετημένη κλοπή σε συνεργασία με τους αξιωματικούς της Εθνικής Φρουράς (κατάθεση πρεσβυ Ευστάθιου Λαγάκου της **9/12/86** σελ. **61**).

Προορισμός όλων αυτών των κλοπιμαίων όπλων ήταν η πρόκληση και δημιουργία εκρηκτικών καταστάσεων στην Κυπριακή Δημοκρατία και ειδικότερα η χρησιμοποίηση τους, κατά της έννομης τάξης στην Κύπρο που βέβαια την ενσάρκωσε πριν απ' όλους και πάνω απ' όλους ο Πρόεδρος της.

Η ΕΟΚΑ Β αντιμετώπιζε τον Αρχιεπίσκοπο σαν θανάσιμο εχθρό και υπό τις συνθήκες αυτές ήταν φυσικό να προκληθεί ιδιαίτερη ένταση στις σχέσεις τους που αυτή την περίοδο (Φλεβάρη και άνοιξη **1974**) είχε πια κορυφωθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ

1. Ενταση Ελληνοτουρκικών σχέσεων.

1. Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις δεν έπαυσαν ποτέ κατά το διάστημα **1967-1974** να βρίσκονται σε ένταση.

Η προσπάθεια που καταβλήθηκε από την Κυβέρνηση Κόλλια", με τη συνάντηση "υψηλού" επιπέδου στην Κεσάνη και την Αλεξανδρούπολη, απέτέλεσε παρωδία, οδήγησε δε σε όξυνση των σχέσεων των δύο

χωρών, η οποία εκδηλώθηκε με τα γνωστά αληθινά απaráδεκτα γεγονότα της Κοφίνου.

Ετσι προκλήθηκε τότε (Νοέμβρης 1973) σοβαρή ένταση ανάμεσα στις δύο χώρες, που κατέληξε σε απειλή της Τουρκίας για εισβολή στο νησί και στο γνωστό τραγικό πράγματι για την Κύπρο και την Ελλάδα αποτέλεσμα της ανάκλησης της ελληνικής Μεραρχίας από τη μεγαλόνησο.

Η ανάκληση της Μεραρχίας μπορεί φαινομενικά να προκάλεσε κάποια βελτίωση στις τεταμένες σχέσεις ανάμεσα στις δύο χώρες, ουσιαστικά όμως η ένταση των σχέσεων τους, εξακολουθούσε.

Διότι η Τουρκία, είτε, όσο κυβερνούσε ο Μεντερές, είτε όταν στο πηδάλιο της εξουσίας βρίσκονταν οι διάδοχοι του, ενίσχυε τις πολεμικές δυνάμεις που διατηρούσε στα δυτικά της παράλια και καμπορρημονούσε για τη δύναμη της στρατιάς του Αιγαίου την οποία είχε από καιρό δημιουργήσει.

Ετσι και στην επταετία 1967-764 οι ελληνοτουρκικές σχέσεις βρίσκονταν σε διαρκή ένταση.

II. Πληροφορίες ως προς τη στάση της Τουρκίας κατά το πρό της 15.7.1974 εξάμηνο.

Κατά την προ του πραξικοπήματος περίοδο είχε παρατηρηθεί μια "προώθηση στα δυτικά παράλια της Τουρκίας ενός συγκροτήματος ενισχυμένου με άρματα, με πυροβολικό, με μηχανικό, με διαβιβάσεις, με λόχο των μεταφορών, το οποίο συγκρότημα εγκαταστάθηκε στο Αδρομίτιο- απέναντι από τη Μυτιλήνη- και ασχολούνταν με την εκπαίδευση σε αμφίβιες επιχειρήσεις (κατάθεση του τότε Αρχηγού της ΚΥΠ Λάμπρου Σταθοπούλου της 4.12.86 σελ. 17).

Από τα μέσα Μαΐου μέχρι και της 15 Ιουλίου βλέπαμε μια ασυνήθιστη δραστηριότητα των Τούρκων (Σταθόπουλος σελ. 53)".

III. Η ΑΠΟ 2/7/74 ΕΠΙΣΤΟΛΗ του Προέδρου Αρχιεπισκόπου ΜΑΚΑΡΙΟΥ και αξιολόγηση του περιεχομένου της κλπ.

Στη συνέχεια στην έκθεση παρατίθεται η επιστολή Μακαρίου προς Γκιζίκη στις 2 Ιουλίου 1974 στην οποία καταγγέλλει τη δράση των Ελλήνων αξιωματικών στην Κύπρο και ζητεί την ανάκληση τους από την Κύπρο.

Η Επιτροπή αξιολογεί ως εξής την επιστολή Μακαρίου:

γ. Αξιολογώντας το περιεχόμενο της επιστολής αυτής θεωρούμε ότι αποδίδει σε έντονο και δριμύ βέβαια ύψος- δικαιολογούμενο από την απαράδεκτη στάση και συμπεριφορά τη ΕΟΚΑ Β και της χούντας απέναντι του-ότι όχι μόνο δεν περιλαμβάνει συκοφαντικούς και απλά αναληθείς ισχυρισμούς, αλλά αντίθετα σκιαγραφεί και περιγράφει την πραγματικότητα όπως αυτή είχε διαμορφωθεί (δέστε και από 9.12.86 κατάθεση Ευστ. Λαγάκου, σελ. 72 καθώς και από 3.7.86 κατάθεση στρατηγού Ντενίση σελ 121).

Η προβολή εξάλλου της αξίωσης να ανακληθούν από την Κύπρο οι αξιωματικοί της Εθνοφρουράς ήταν απόλυτα δικαιολογημένη, αφού πολλοί- ίσως οι πλείστοι από αυτούς είχαν λησμονήσει την αποστολή της και επιδίδονταν μαζί με την οργάνωση της ΕΟΚΑ Β συστηματικά στην πρόκληση πολλών δεινών και για τον ίδιο και για την Κύπρο (δέστε και κεφ. κεφ Ε του παρόντος όπου αναφέρονται ενδεικτικά ηχηρές περιπτώσεις απαράδεκτων και εγκληματικών πράξεων σε βάρος του Μακαρίου προσωπικά και της έννομης τάξης στην Κύπρο).

Αλλά και η άλλη αξίωση της επιλογής των εφέδρων αξιωματικών από την κυπριακή Κυβέρνηση ήταν απόλυτα δικαιολογημένη και νόμιμη.

Ο νόμος περί Εθνικής Φρουράς προέβλεπε αποκλειστική αρμοδιότητα της Κυπριακής Κυβέρνησης στην επιλογή και το διορισμό των αξιωματικών της Εθνοφρουράς.

Και ήταν κατά συνέπεια εύλογο να αξιώνει η κυπριακή Κυβέρνηση την εφαρμογή του νόμου, τόσο περισσότερο που είχε αποδειχθεί ότι οι επλογές και οι προτάσεις που έκανε η Εθνοφρουρά για τους

δοκίμους κατέληξαν στη στελέχωση της Εθνοφρουράς με μέλη της ΕΟΚΑ Β.

Ας σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι η τελευταία επιλογή δοκίμων που έδωσε και την αφορμή να δρομολογηθούν διαμαρτυρίες από μέρους του Μακαρίου και η προβολή της αξίωσης του να μη εφαρμοσθούν και οι πίνακες που περιλάμβαναν τους επιλεγέντες έγινε από " Επιτροπή" που προεδρευόταν από τον μέχρι τότε επιτελάρχη της Εθνοφρουράς ταξίαρχο Παύλο Παπαδάκη, ο οποίος σε λίγες μέρες ανέλαβε με βαθμό πια Υποστρατήγου την διοίκηση της 10ης Μεραρχίας και έπαιξε τον επαίσχυντο ρόλο που έπαιξε στο πραξικόπημα της 15.7.74.